

**AKTUALIZACJA zatwierdzona przez Ministra Zdrowia w dniu 31.08.2017r.
PRZYGOTOWANA PRZEZ ZESPÓŁ ds. EWALUACJI W SKŁADZIE**

- 1. dr hab. n. hum. Maria Kózka, prof. UJ** – Konsultant Krajowy w dziedzinie pielęgniarstwa
- 2. dr n. o zdr. Grażyna Wójcik** – Prezes Polskiego Towarzystwa Pielęgniarskiego
- 3. mgr Sabina Wiatkowska** – Przewodnicząca Komisji Nauki, Kształcenia i Rozwoju Zawodowego w Naczelnej Radzie Pielęgniarek i Położnych

Powołany Zarządzeniem Nr 32/17 Dyrektora Centrum Kształcenia Podyplomowego Pielęgniarek i Położnych z dnia 19 maja 2017 r. w sprawie powołania zespołu do spraw ewaluacji programów szkoleń specjalizacyjnych, kursów kwalifikacyjnych i kursów specjalistycznych w obszarze miejsca realizacji stażu zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 17 maja 2012 r. w sprawie systemu resortowych kodów identyfikacyjnych oraz szczegółowego sposobu ich nadawania (Dz. U. poz. 594).

1. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNO-PROGRAMOWE

Rodzaj kształcenia

Kurs specjalistyczny jest to rodzaj kształcenia, który zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. *o zawodach pielęgniarki i położnej* (Dz. U. z 2014 r., poz. 1435, z późn. zm.) ma na celu uzyskanie przez pielęgniarkę lub położną wiedzy i umiejętności do wykonywania określonych czynności zawodowych przy udzielaniu świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych lub rehabilitacyjnych.

Efekty kształcenia wskazane w programie kursu specjalistycznego *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym, dla położnych* są dla organizatora i uczestnika kształcenia obowiązkowym elementem programu. Osiągnięcie wskazanych efektów kształcenia gwarantuje, że każdy uczestnik kursu specjalistycznego będzie posiadać takie same kwalifikacje, niezależnie od miejsca ukończenia kształcenia, podmiotu organizującego kształcenie oraz systemu kształcenia.

Cel kształcenia

Przygotowanie położnej do sprawowania opieki nad kobietą z cukrzycą w okresie przedkoncepcyjnym, podczas ciąży, porodu i pokoju.

Czas trwania kształcenia

Łączna liczba godzin przeznaczonych na realizację programu kursu specjalistycznego w kontakcie z wykładowcą/opiekunem stażu wynosi **180** godz. dydaktycznych:

zajęcia teoretyczne – **44** godz.,

zajęcia praktyczne – **136** godz.

Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, **co stanowi nie więcej niż 18 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.**

Sposób organizacji

Za przebieg i organizację kursu specjalistycznego odpowiedzialny jest organizator kształcenia.

Planując realizację kształcenia, organizator powinien:

1. Opracować regulamin organizacyjny kursu specjalistycznego, który w szczególności określa:
  - organizację;
  - zasady i sposób naboru osób;
  - prawa i obowiązki osób uczestniczących;
  - zakres obowiązków kadry dydaktycznej prowadzącej nauczanie teoretyczne i praktyczne;
  - zasady przeprowadzenia egzaminu końcowego.
2. Powołać kierownika kursu specjalistycznego.

Do zadań kierownika kursu oprócz zadań określonych w przepisach Ministra Zdrowia z tego zakresu powinno należeć:

- współdecydowanie o doborze kadry dydaktycznej;
  - przedstawienie uczestnikom kursu: celu, programu i organizacji kształcenia;
  - ocenianie placówek szkolenia praktycznego wg specyfiki i organizacji zajęć;
  - pomaganie w rozwiązywaniu problemów;
  - udzielanie indywidualnych konsultacji uczestnikom kursu;
  - zbieranie i analizowanie opinii o przebiegu kursu.
3. Przeprowadzić postępowanie kwalifikacyjne.
  4. Powołać wykładowców posiadających kwalifikacje określone w programie kursu.

5. Powołać w uzgodnieniu z kierownikiem kursu opiekunów szkolenia praktycznego, którzy powinni być merytorycznymi pracownikami placówek, w których odbywa się szkolenie praktyczne. Do zadań opiekuna szkolenia praktycznego należy:
  - instruktaz wstepny (zapoznanie z celem szkolenia praktycznego z organizacją pracy, wyposażeniem placówki, jej personelem, zakresem udzielanych świadczeń i in.);
  - instruktaz bieżący (organizacja i prowadzenie zajęć, kontrola nad ich prawidłowym przebiegiem, pomoc w rozwiązywaniu problemów i in.);
  - instruktaz końcowy (omówienie i podsumowanie zajęć, zaliczenie świadczeń zdrowotnych określonych w programie kształcenia, ocena uzyskanych wiadomości i umiejętności).
6. Zapewnić bazę dydaktyczną do szkolenia teoretycznego, dostosowaną do liczby uczestników kursu.
7. Zapewnić środki dydaktyczne, o których mowa w programie poszczególnych modułów.
8. Dobrać placówki stażowe zgodnie z planem nauczania, w których możliwe będzie zdobywanie umiejętności niezbędnych do wykonywania określonych świadczeń zdrowotnych.
9. Posiadać wewnętrzny system monitorowania jakości kształcenia.

Sposób sprawdzania efektów kształcenia

W toku realizacji programu przewiduje się ocenianie:

1. Bieżące – rozumiane jako zaliczanie poszczególnych modułów (sprawdzenie stopnia opanowania wiedzy i umiejętności będących przedmiotem nauczania teoretycznego i praktycznego, w tym świadczeń zdrowotnych przewidzianych w programie kształcenia).
2. Końcowe – zgodnie z ustawą z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz. U. z 2014 r., poz. 1435, z późn. zm.) kurs specjalistyczny kończy się egzaminem teoretycznym, przeprowadzonym w formie pisemnej lub ustnej albo egzaminem praktycznym.

Rodzaj egzaminu i formę egzaminu teoretycznego ustala organizator kształcenia z uwzględnieniem zakresu, w jakim prowadzony jest kurs specjalistyczny.

2. OGÓLNE EFEKTY KSZTAŁCENIA

Zaświadczenie o ukończeniu kursu specjalistycznego *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym* otrzymuje położna, która:

1) w zakresie wiedzy posiada:

- specjalistyczną wiedzę z zakresu opieki nad kobietą z cukrzycą w okresie przedkoncepcyjnym, ciążarną, rodzącą i położnicą;
- znajomość regulacji prawnych i norm etycznych odnoszących się do udzielania specjalistycznych świadczeń zdrowotnych w zakresie opieki nad kobietą ciążarną z cukrzycą

2) w zakresie umiejętności potrafi:

- korzystać z aktualnej wiedzy dla zapewnienia wysokiego poziomu opieki nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym;
- sprawować opiekę przedkoncepcyjną nad kobietą z cukrzycą oraz prowadzić czynne poradnictwo w celu przygotowania jej do świadomego planowania rodziny i pełnienia funkcji prokreacyjnej;
- udzielać samodzielnie określonych świadczeń specjalistycznych z zakresu opieki nad kobietą ciążarną, rodzącą i położnicą z cukrzycą i jej dzieckiem obejmujących planowanie, realizowanie, interpretowanie i ocenianie podejmowanych działań;

- podejmować decyzje zapewniające bezpieczeństwo opieki i poprawę jakości pielęgniarskich świadczeń zdrowotnych oraz bezpieczeństwo pracy personelu pielęgniarskiego;
- udzielać wsparcia emocjonalnego i informacyjnego kobiecie chorej na cukrzycę w czasie ciąży, porodu i porożu;
- wykonywać świadczenia specjalistyczne zgodnie z najnowszą wiedzą, zasadami etyki zawodu i poszanowaniem praw pacjenta

3) w zakresie kompetencji społecznych:

- szanuje godność i autonomię pacjenta bez względu na jego wiek, płeć, niepełnosprawność, orientację seksualną oraz pochodzenie narodowe i etniczne;
- wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;
- ponosi odpowiedzialność za wykonywanie określonych specjalistycznych świadczeń zdrowotnych;
- podejmuje współpracę z innymi członkami zespołu terapeutycznego w celu zapewnienia pacjentce skutecznej pomocy położniczej na wysokim poziomie, zgodnie z aktualną wiedzą, uwzględniając swoisty zakres kompetencji poszczególnych członków zespołu terapeutycznego;
- aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje umiejętności w zakresie opieki nad kobietą z cukrzycą podczas ciąży, porodu i porożu.

3. SZCZEGÓŁOWE EFEKTY KSZTAŁCENIA

W zakresie wiedzy uczestnik kursu:

- W1. omawia epidemiologię i klasyfikację cukrzycy;
- W2. wyjaśnia podstawowe pojęcia w zakresie gospodarki węglowodanowej;
- W3. omawia metody planowania ciąży dla kobiet z cukrzycą przedciężową;
- W4. przedstawia wskazania i przeciwwskazania do stosowania doustnych tabletek antykoncepcyjnych;
- W5. wymienia przeciwwskazania do zajścia w ciążę wynikające z obecności przewlekłych powikłań choroby;
- W6. wyjaśnia wpływ cukrzycy na przebieg ciąży, stan płodu i noworodka;
- W7. omawia wpływ ciąży na przebieg cukrzycy;
- W8. wymienia metody nadzoru nad płodem, uwzględniając ultrasonografię, kardiokardiografię i profil biofizyczny płodu;
- W9. przedstawia wskaźniki długofalowego wyrównania cukrzycy;
- W10. omawia diagnostykę hiperglikemii w przebiegu ciąży;
- W11. przedstawia obraz kliniczny cukrzycy u kobiety w ciąży;
- W12. wymienia czynniki ryzyka wystąpienia cukrzycy ciążowej;
- W13. przedstawia algorytm diagnostyczny cukrzycy ciążowej;
- W14. przedstawia powikłania dla matki i płodu wynikające z cukrzycy ciążowej;
- W15. charakteryzuje badania diagnostyczne wykonywane u ciężarnych z cukrzycą;
- W16. wymienia i omawia metody nadzoru nad płodem w przypadku rozpoznania cukrzycy ciążowej;
- W17. omawia kwalifikacje ciężarnej do sposobu ukończenia ciąży;
- W18. omawia zasady postępowania podczas porodu u rodzącej z cukrzycą;
- W19. przedstawia specyfikę przygotowania kobiety z cukrzycą w ciąży do zabiegu chirurgicznego;
- W20. charakteryzuje zasady postępowania terapeutycznego u położnicy;
- W21. wymienia zalety karmienia piersią dla matki i dziecka wynikające ze specyfiki choroby;

- W22. opisuje postępowanie z noworodkiem po porodzie matki z cukrzycą w ciąży;
- W23. omawia problemy kliniczne u noworodków matek chorych na cukrzycę;
- W24. opisuje postępowanie z noworodkiem w przypadku hipoglikemii, hipokalcemii, hipomagnezemii;
- W25. wyjaśnia zasady diagnostyki cukrzycy w ciąży po urodzeniu dziecka;
- W26. wyjaśnia zasady postępowania terapeutycznego w zależności od klasyfikacji cukrzycy w trakcie ciąży;
- W27. określa cele wyrównania metabolicznego w leczeniu cukrzycy wklajającej ciąży;
- W28. omawia dietę jako integralną część terapii cukrzycy;
- W29. omawia znaczenie wysiłku fizycznego w leczeniu cukrzycy;
- W30. przedstawia wskazania do wdrożenia insulinoaterapii;
- W31. omawia rodzaje insuliny stosowanych u kobiet w ciąży;
- W32. omawia ogólne zasady insulinoaterapii;
- W33. wymienia algorytmy insulinoaterapii z uwzględnieniem insulinoaterapii metodą ciągłego podskórnego wlewu insuliny;
- W34. omawia przydatność zastosowania pomp insulinowych;
- W35. omawia zasady diety cukrzycowej;
- W36. wyjaśnia pojęcie wymienników węglowodanowych, indeksu glikemicznego;
- W37. ocenia zapotrzebowanie energetyczne posiłków dla kobiety w ciąży;
- W38. przedstawia prawidłowy rozkład posiłków w diecie cukrzycowej;
- W39. wyjaśnia technikę obsługi wstrzykiwacza;
- W40. przedstawia właściwe miejsca wkłucia;
- W41. opisuje zasady przechowywania insuliny;
- W42. przedstawia zasady obsługi glukometru;
- W43. wyjaśnia kryteria oceny przygotowania pacjentki do podłączenia pompy insulinowej;
- W44. przedstawia miejsca założenia zestawu infuzyjnego;
- W45. omawia najczęstsze przyczyny kwasicy ketonowej w trakcie stosowania pomp insulinowych;
- W46. wskazuje zasady samokontroli i monitorowania glikemii, glikozurii i acetonurii.

W zakresie umiejętności uczestnik kursu potrafi:

- U1. współuczestniczyć w opiece interdyscyplinarnej nad ciężarną z cukrzycą;
- U2. rozpoznawać zagrożenia dla matki i dziecka wynikające z ciąży nieplanowanej i planowanej u kobiety z cukrzycą;
- U3. opracować indywidualny plan opieki nad kobietą z cukrzycą;
- U4. określić rolę położnej w zakresie udzielania wsparcia emocjonalnego i informacyjnego kobiecie ciężarnej z cukrzycą;
- U5. rozpoznać zaburzenia gospodarki węglowodanowej w ciąży;
- U6. różnicować zaburzenia gospodarki węglowodanowej w ciąży;
- U7. odróżniać hiperglikemię od normoglikemii i hipoglikemii;
- U8. interpretować kryteria wyrównania cukrzycy na podstawie głównych kryteriów: glikemii, HbA_{1C}, RR;
- U9. monitorować dobrostan płodu;
- U10. interpretować wyniki dostępnych metod nadzoru nad płodem;
- U11. uczestniczyć w wykonaniu i interpretacji badań diagnostycznych;
- U12. interpretować wyniki pomiaru stężenia glukozy w surowicy krwi w trakcie trwania I, II, III i IV okresu porodu;
- U13. prowadzić poród kobiety rodzącej z cukrzycą;
- U14. monitorować stan rodzącego się dziecka;

- U15. wdrażać zasady postępowania terapeutycznego w przypadku hipo- i hiperglikemii u rodzącej;
- U16. przygotować ciężarną do cięcia cesarskiego z uwzględnieniem zasad postępowania terapeutycznego;
- U17. dokonać pomiaru glukozy u noworodka;
- U18. zachęcić matkę do jak najszybszego przystawiania dziecka do piersi po porodzie;
- U19. ocenić efektywność karmienia piersią;
- U20. udzielić porad i wskazówek dotyczących karmienia piersią;
- U21. określić cele wyrównania metabolicznego w leczeniu cukrzycy wikłającej ciążę;
- U22. opracować założenia dietetyczne w zależności od BMI ciężarnej i trymestru ciąży;
- U23. różnicować stosowanie insuliny w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych;
- U24. rozpoznać powikłania insulinoterapii miejscowe i ogólne;
- U25. ustalić wartość odżywczą składników pokarmowych i ilość wymienników węglowodanowych;
- U26. obliczyć wartość odżywczą składników pokarmowych;
- U27. konstruować dietę pod względem jakości i ilości składników adekwatnie do trymestru ciąży i masy ciała;
- U28. przeprowadzić edukację kobiety ciężarnej dotyczącą planowania i rozkładu posiłków;
- U29. udzielić porad i wskazówek dotyczących obsługi glukometru;
- U30. pomóc prowadzić dzienniczek samokontroli w celach edukacyjnych;
- U31. rozpoznać objawy hipoglikemii;
- U32. nadzorować stosowanie insulinoterapii w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych;
- U33. przedstawić właściwą technikę obsługi wstrzykiwacza;
- U34. instruować ciężarną w zakresie wyboru odpowiednich miejsc podawania insuliny;
- U35. podać instruktażowo insulinę ciężarnej w trakcie edukacji;
- U36. ocenić i korygować postępowanie ciężarnej z cukrzycą w trakcie insulinoterapii;
- U37. zapoznać ciężarną z właściwymi zasadami przechowywania insuliny;
- U38. ocenić przygotowanie ciężarnej do użytkowania pompy insulinowej.

W zakresie kompetencji społecznych:

- K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;
- K2. przestrzega praw pacjenta;
- K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;
- K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;
- K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;
- K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;
- K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;
- K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;
- K9. ocenia jakość swojej pracy.

4. PLAN NAUCZANIA

Lp.	Nazwa modułu	Liczba godzin teorii	Miejsce realizacji stażu	Liczba godzin stażu	Łączna liczba godzin kontaktowych
I	Cukrzyca przedciążowa	9	Poradnia diabetologiczna; Poradnia endokrynologiczna	24	33
II	Cukrzyca ciążyowa	7	Poradnia diabetologiczna	16	23
III	Zasady postępowania w czasie porodu i porodu u kobiety z cukrzycą	6	Sala porodowa	24	54
			Oddział położnictwa i neonatologii; Oddział położniczy; Oddział położniczo-ginekologiczny	24	
IV	Postępowanie terapeutyczne wobec kobiety ciężarnej z cukrzycą	9	Oddział patologii ciąży	24	33
V	Edukacja kobiety ciężarnej z cukrzycą w zakresie postępowania terapeutycznego	13	Poradnia diabetologiczna	24	37
Łącznie		44		136	180*

* Organizator kształcenia w porozumieniu z kierownikiem kursu, ma prawo dokonać modyfikacji czasu trwania zajęć teoretycznych. Oznacza to, że 90% łącznej liczby godzin przeznaczonych na realizację programu nie podlega zmianie. Wskazane 10%, co stanowi nie więcej niż 18 godzin, może być wykorzystane na samokształcenie.

5. MODUŁY KSZTAŁCENIA**5.1. MODUŁ I**

Nazwa modułu	CUKRZYCA PRZEDCIĄŻOWA
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do objęcia kompleksową opieką kobiety z cukrzycą w okresie przedkoncepcyjnym i w czasie ciąży.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W1. omawia epidemiologię i klasyfikację cukrzycy;</p> <p>W2. wyjaśnia podstawowe pojęcia w zakresie gospodarki węglowodanowej;</p> <p>W3. omawia metody planowania ciąży dla kobiet z cukrzycą przedciążową;</p> <p>W4. przedstawia wskazania i przeciwwskazania do stosowania doustnych tabletek antykoncepcyjnych;</p> <p>W5. wymienia zagrożenia dla matki i płodu w przypadku nieplanowanego zajścia w ciążę, wynikające z obecności przewlekłych powikłań choroby;</p> <p>W6. wyjaśnia wpływ cukrzycy na przebieg ciąży, stan płodu i noworodka;</p> <p>W7. omawia wpływ ciąży na przebieg cukrzycy;</p> <p>W8. wymienia metody nadzoru nad płodem, uwzględniając ultrasonografię, kardiologię i profil biofizyczny płodu;</p> <p>W9. przedstawia wskaźniki długofalowego wyrównania cukrzycy.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U1. współuczestniczyć w opiece interdyscyplinarnej nad ciężarną z cukrzycą;</p> <p>U2. rozpoznawać zagrożenia dla matki i dziecka wynikające z ciąży nieplanowanej i planowanej;</p> <p>U3. opracować indywidualny plan opieki nad kobietą z cukrzycą.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;</p> <p>K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;</p> <p>K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;.</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;</p> <p>K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;</p> <p>K9. ocenia jakość swojej pracy.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. <u>Położna:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada stopień naukowy co najmniej doktora; 2) posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa; 3) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego; 4) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia oraz kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>. <p>2. <u>Pielęgniarka:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada tytuł magistra pielęgniarstwa i ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego; 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego dla pielęgniarek. <p>3. <u>Lekarz:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada specjalizację lekarską w dziedzinie diabetologii/endokrynologii lub położnictwa i ginekologii.
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	<p>Wykład – 5 godz.</p> <p>Ćwiczenia – 4 godz.</p> <p>Staż – 24 godz.</p>
Nakład pracy uczestnika kursu	<p>Udział w zajęciach (godziny kontaktowe): 33 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład – 5 godz. • ćwiczenia – 4 godz.

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

	<ul style="list-style-type: none"> • staż – 24 godz. <p>Praca własna uczestnika kursu: 9 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń – 4 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu – 5 godz. <p>Łącznie nakład pracy uczestnika kursu: 42 godz.</p>
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, ćwiczenia teoretyczne, studium przypadku.
Stosowane środki dydaktyczne	Projektor multimedialny, film dydaktyczny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablica i flamastry.
Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu	Testy dydaktyczne (jednokrotnego wyboru, wyboru tak/nie, typu prawda/fałsz, dopasowania, uzupełnień/z luką).
Warunki zaliczenia modułu	Obecność na wykładach i ćwiczeniach. Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>1. Epidemiologia cukrzycy w Polsce i na świecie (wykład 1 godz.)</p> <p>2. Definicja i klasyfikacja cukrzycy przedciążowej (PGDM) (wykład 1 godz.)</p> <p>3. Planowanie ciąży (wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.)</p> <p>1) metody planowania ciąży:</p> <ul style="list-style-type: none"> • antykoncepcja hormonalna – warunki do stosowania, przeciwwskazania, kontrola wyrównania glikemii, parametrów lipidowych, ciśnienia tętniczego i masy ciała, • wkładka wewnątrzmaciczna; <p>2) rozpoznanie i ocena przewlekłych powikłań cukrzycy;</p> <p>3) przeciwwskazania do zajścia w ciążę;</p> <p>4) badania laboratoryjne dla kobiet planujących ciążę:</p> <ul style="list-style-type: none"> • badanie ogólne moczu (ewentualnie posiew), • klirens kreatyniny, dobową utratę białka, • badanie hormonów tarczycy; <p>5) kontrola i leczenie nadciśnienia tętniczego;</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 6) badanie dna oka; 7) EKG, próba wysiłkowa; 8) ocena obecności polineuropatii; 9) kryteria wyrównania cukrzycy w okresie przedkoncepcyjnym; 10) odstawienie leków przeciwwskazanych w okresie ciąży (antagoniści receptora angiotensyny, inhibitory enzymu konwertującego angiotensynę, statyny). <p>4. Manifestacja kliniczna cukrzycy u kobiety ciężarnej (wykład 1 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) fizjologia ciąży a gospodarka węglowodanowa; 2) bariera łożyskowa; 3) diabetogenne działanie ciąży; 4) hiperglikemia jako ryzyko dla matki i dziecka. <p>5. Zasady postępowania u ciężarnych chorych na cukrzycę (wykład 1 godz., ćwiczenia 2 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) wpływ cukrzycy na przebieg ciąży, stan płodu i noworodka; 2) wpływ ciąży (w poszczególnych trymestrach) na przebieg cukrzycy; 3) kryteria wyrównania glikemii, lipidów, masy ciała w czasie ciąży; 4) wskaźniki długofalowego wyrównania cukrzycy (HbA_{1c}); 5) specjalistyczne badania diagnostyczne wykonywane w poszczególnych trymestrach ciąży; 6) monitorowanie stanu wewnątrzmacicznego dziecka: metody biofizyczne, metody biochemiczne, ocena dobrostanu płodu.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Bręborowicz G., Paszkowski T.: <i>Położnictwo t. 2. Medycyna matczyno-płodowa</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2012 2. <i>Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2014. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego</i>. „Diabetologia Kliniczna” 2014, 3, suplement A 3. Cypryk K., Wender-Ożegowska E.: <i>Ciąża powikłana cukrzycą</i> [w:] Moczulski D. (red.): <i>Wielka interna. Diabetologia</i>. Medical Tribune Polska, Warszawa 2010, s.108–118 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Szczeklik A., Gajewski P.: <i>Interna Szczeklika. Podręcznik chorób wewnętrznych 2014</i>. Medycyna Praktyczna, Kraków 2014

Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	Staż: Poradnia diabetologiczna albo Poradnia endokrynologiczna – 24 godz.
--	---

5.2. MODUŁ II

Nazwa modułu	CUKRZYCA CIĄŻOWA (GDM)
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do objęcia kompleksową opieką kobiety z cukrzycą ciążową.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W10. omawia diagnostykę hiperglikemii w przebiegu ciąży;</p> <p>W11. przedstawia obraz kliniczny cukrzycy u kobiety w ciąży;</p> <p>W12. wymienia czynniki ryzyka wystąpienia cukrzycy ciążowej;</p> <p>W13. przedstawia algorytm diagnostyczny cukrzycy ciążowej;</p> <p>W14. przedstawia powikłania dla matki i płodu wynikające z cukrzycy ciążowej;</p> <p>W15. charakteryzuje badania diagnostyczne wykonywane u ciężarnych z cukrzycą;</p> <p>W16. wymienia i omawia metody nadzoru nad płodem w przypadku rozpoznania cukrzycy ciążowej.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U4. określić rolę położnej w zakresie udzielania wsparcia emocjonalnego i informacyjnego kobiecie ciężarnej z cukrzycą;</p> <p>U5. rozpoznać zaburzenia gospodarki węglowodanowej w ciąży;</p> <p>U6. różnicować zaburzenia gospodarki węglowodanowej w ciąży;</p> <p>U7. odróżniać hiperglikemię od normoglikemii i hipoglikemii;</p> <p>U8. interpretować kryteria wyrównania cukrzycy na podstawie glikemii, HbA_{1c}, RR;</p> <p>U9. monitorować dobrostan płodu;</p> <p>U10. interpretować wyniki dostępnych metod nadzoru nad płodem;</p> <p>U11. uczestniczyć w wykonaniu i interpretacji badań diagnostycznych.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;</p> <p>K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;</p> <p>K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;</p> <p>K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;</p> <p>K9. ocenia jakość swojej pracy.</p>
<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. <u>Położna:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada stopień naukowy co najmniej doktora; 2) posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa; 3) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego; 4) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia oraz kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>. <p>2. <u>Lekarz:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada specjalizację lekarską w dziedzinie diabetologii/endokrynologii lub położnictwa i ginekologii.
<p>Wymagania wstępne</p>	<p>–</p>
<p>Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia</p>	<p>Wykład – 6 godz.</p> <p>Ćwiczenia – 1 godz.</p> <p>Staż – 16 godz.</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

<p>Nakład pracy uczestnika kursu</p>	<p>Udział w zajęciach (godziny kontaktowe): 23 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład – 6 godz. • ćwiczenia – 1 godz. • staż – 16 godz. <p>Praca własna uczestnika kursu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń – 2 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu – 5 godz. <p>Łącznie nakładu pracy uczestnika kursu: 30 godz.</p>
<p>Stosowane metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, ćwiczenia teoretyczne, studium przypadku.</p>
<p>Stosowane środki dydaktyczne</p>	<p>Projektor multimedialny, film dydaktyczny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablica i flamastry.</p>
<p>Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu</p>	<p>Testy dydaktyczne (jednokrotnego wyboru, wyboru tak/nie, typu prawda/fałsz, dopasowania, uzupełnień/z luką)</p>
<p>Warunki zaliczenia modułu</p>	<p>Obecność na wykładach i ćwiczeniach. Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.</p>
<p>Treści modułu kształcenia</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definicja i klasyfikacja hiperglikemii w ciąży (wykład 1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • cukrzyca ciążowa (GDM); • cukrzyca w ciąży. 2. Kryteria rozpoznania zaburzeń gospodarki węglowodanowej w czasie ciąży (wykład 1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • algorytm postępowania i testy diagnostyczne dla cukrzycy ciążowej. 3. Czynniki ryzyka wystąpienia cukrzycy ciążowej (wykład 2 godz.) 4. Powikłania cukrzycy ciążowej (wykład 1 godz.) <ul style="list-style-type: none"> • dla matki: poronienie, poród przedwczesny, nadciśnienie tętnicze, stanu przedrzucawkowy, wielowodzie, zakażenia dróg moczowych, zakażenia dróg rodnych, poród urazowy, poród operacyjny; • dla płodu: wady płodu, makrosomia, zgon wewnątrzmaciczny, zgon okołoporodowy, uraz okołoporodowy, przerost narządów wewnętrznych dziecka, przejściowe zaburzenia oddychania, zespół zaburzeń oddychania,

	<p>hipoglikemia, hiperbilirubinemia, hipokalcemia, hipomagnezemia, polycytemia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • możliwości zapobiegania powikłaniom. <p>6. Zasady postępowania w przypadku rozpoznania cukrzycy ciężowej (wykład 1 godz., ćwiczenia 1 godz.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • interdyscyplinarna opieka nad ciężarną; • monitorowanie stanu płodu.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2014. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego.</i> „Diabetologia kliniczna” 2014, 3, suplement A 2. Cypryk K., Wender-Ożegowska E.: <i>Ciąża powikłana cukrzycą</i> [w:] Moczulski D. (red.): <i>Wielka interna. Diabetologia.</i> Medical Tribune Polska, Warszawa 2010, s. 108–118 3. Bręborowicz G., Paszkowski T.: <i>Położnictwo t. 2. Medycyna maczyno-płodowa.</i> Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2012 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kopacz K., Myśliwiec M., Techmańska I., Brandt A., Wolnik B., Preis K., Połom W., Wojtyła A., Bliński P.: <i>Cukrzyca ciężowa – narastający problem diagnostyczny i epidemiologiczny.</i> „Diabetologia Praktyczna” 2011, 12, (3), s. 96–102 2. Męczekalski B. (red.): <i>Endokrynologia ciąży.</i> Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2012
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje	<p>Staż: Poradnia diabetologiczna – 16 godz.</p>

5.3. MODUŁ III

Nazwa modułu	ZASADY POSTĘPOWANIA W CZASIE PORODU I POŁOGU U KOBIETY Z CUKRZYCĄ
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do opieki nad kobietą z cukrzycą i jej dzieckiem w czasie porodu i połogu.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W17. omawia kwalifikacje ciężarnej do sposobu ukończenia ciąży;</p> <p>W18. omawia zasady postępowania podczas porodu u rodzącej z cukrzycą;</p> <p>W19. przedstawia specyfikę przygotowania kobiety z cukrzycą w ciąży do zabiegu chirurgicznego;</p> <p>W20. charakteryzuje zasady postępowania terapeutycznego u położnicy;</p> <p>W21. wymienia zalety karmienia piersią dla matki i dziecka wynikające ze specyfiki choroby;</p> <p>W22. opisuje postępowanie z noworodkiem po porodzie matki z cukrzycą w ciąży;</p> <p>W23. omawia problemy kliniczne u noworodków matek chorych na cukrzycę;</p> <p>W24. opisuje postępowanie z noworodkiem w przypadku hipoglikemii, hipokalcemii, hipomagnezemia;</p> <p>W25. wyjaśnia zasady diagnostyki cukrzycy po urodzeniu dziecka.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U12. interpretować wyniki pomiaru stężenia glukozy w surowicy krwi w trakcie trwania I, II, III i IV okresu porodu;</p> <p>U13. prowadzić poród kobiety rodzącej z cukrzycą;</p> <p>U14. monitorować stan rodzącego się dziecka;</p> <p>U15. wdrażać zasady postępowania terapeutycznego w przypadku hipo- i hiperglikemii u rodzącej;</p> <p>U16. przygotować ciężarną do cięcia cesarskiego z uwzględnieniem zasad postępowania terapeutycznego;</p> <p>U17. dokonać pomiaru glukozy u noworodka;</p> <p>U18. zachęcić matkę do jak najszybszego przystawiania dziecka do piersi po porodzie;</p> <p>U19. ocenić efektywność karmienia piersią;</p> <p>U20. udzielić porad i wskazówek dotyczących karmienia piersią.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;</p> <p>K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;</p> <p>K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p> <p>K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;</p> <p>K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;</p> <p>K9. ocenia jakość swojej pracy.</p>
Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. <u>Położna:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada stopień naukowy co najmniej doktora; 2) posiada tytuł magistra położnictwa/magistra pielęgniarstwa; 3) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego lub w dziedzinie pielęgniarstwa opieki przed i okołoporodowej; 4) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia oraz kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>. <p>2. <u>Lekarz:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada specjalizację lekarską w dziedzinie diabetologii/endokrynologii lub położnictwa i ginekologii.
Wymagania wstępne	–
Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	<p>Wykład – 4 godz.</p> <p>Ćwiczenia – 2 godz.</p> <p>Staż – 48 godz.</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

<p>Nakład pracy uczestnika kursu</p>	<p>Udział w zajęciach (godziny kontaktowe): 54 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład – 4 godz. • ćwiczenia – 2 godz. • staż – 48 godz. <p>Praca własna uczestnika kursu: 8 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń – 3 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu – 5 godz. <p>Łącznie nakładu pracy uczestnika kursu: 62 godz.</p>
<p>Stosowane metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, ćwiczenia teoretyczne, studium przypadku.</p>
<p>Stosowane środki dydaktyczne</p>	<p>Projektor multimedialny, film, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, tablica i flamastry.</p>
<p>Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu</p>	<p>Testy dydaktyczne (jednokrotnego wyboru, wyboru tak/nie, typu prawda/fałsz, dopasowania, uzupełnień/z luką).</p>
<p>Warunki zaliczenia modułu</p>	<p>Obecność na wykładach i ćwiczeniach. Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.</p>
<p>Treści modułu kształcenia</p>	<p>1. Specyfika prowadzenia porodu (wykład 1 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zalecenia do wcześniejszego zakończenia ciąży: <ul style="list-style-type: none"> • w oparciu o przebieg cukrzycy w ciąży, • w związku z ciążą wysokiego ryzyka; 2) kwalifikacja do porodu drogami natury: <ul style="list-style-type: none"> • na podstawie badania USG, • na podstawie oceny dobrostanu płodu, • na podstawie oceny stanu matki z uwzględnieniem parametrów przebiegu cukrzycy w ciąży; 3) wskazania do cięcia cesarskiego: <ul style="list-style-type: none"> • ze strony matki, • ze strony płodu;

	<p>4) przygotowanie terapeutyczne do cięcia cesarskiego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postępowanie w przeddzień operacji. • postępowanie w dniu zabiegu: <ul style="list-style-type: none"> – postępowanie śródoperacyjne. <p>2. Postępowanie w czasie porodu drogami natury (ćwiczenia 1 godz.)</p> <p>1) zapewnienie normoglikemii w czasie porodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pomiar stężenia glukozy w trakcie trwania I i II okresu porodu, • postępowanie w zależności od stężenia glukozy; <p>2) monitorowanie stanu rodzącej: glikemia, jonogram, gazometria;</p> <p>3) wskazania do uzupełniania potasu w krwi;</p> <p>4) postępowanie położnicze jak w przypadku prowadzenia porodu u kobiety z wysokim stopniem ryzyka ciążowego;</p> <p>5) wdrażanie postępowania w trakcie porodu wg standardu opieki okołoporodowej w Polsce (postępowanie w poszczególnych okresach porodu, strategii uśmierzania bólu podczas porodu, prowadzenie dokumentacji medycznej, współpraca z zespołem położników i neonatologów);</p> <p>6) śródporodowe monitorowanie stanu płodu w trakcie porodu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ocena zapisu kardiokograficznego, • ocena postępu porodu, • ocena zabarwienia płynu owodniowego; <p>3. Opieka nad położnicą z cukrzycą (ćwiczenia 1 godz.)</p> <p>1) modyfikacja diety w zależności od typu cukrzycy i insulinoterapii;</p> <p>2) zmniejszenie dawki insuliny u położnicy w PGDM;</p> <p>3) próba odstawienia insuliny u kobiet z GDM;</p> <p>4) rutynowe pomiary poziomu glikemii na czczo i 2 godziny po posiłku;</p> <p>5) karmienie naturalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pierwsze karmienia piersią po porodzie, • zalety karmienia piersią dla matki i dziecka wynikające ze specyfiki choroby; <p>4. Postępowanie z noworodkiem po porodzie (wykład 1 godz.)</p>
--	---

	<ol style="list-style-type: none"> 1) kontrola równowagi kwasowo-zasadowej z naczyń pępowinowych; 2) oznaczenie stężenia hemoglobiny oraz hematokrytu w ciągu pierwszych 12 godz. życia; 3) monitorowanie stężeń glukozy, Ca i Mg w ciągu pierwszych 3 dni życia; 4) monitorowanie wystąpienia objawów typowych dla hipokalcemii lub hipomagnezemia oraz objawów hipoglikemii; 5) badanie USG jamy brzusznej, badanie przecięmiączkowe, echokardiografia serca, RTG rentgen kośćca; 6) wczesne rozpoczęcie karmienia – między 1. a 2. godz. życia; 7) dalsza ocena rozwoju dziecka do końca 3. roku życia: <ul style="list-style-type: none"> • somatycznego, • neurologicznego, • ocena gospodarki węglowodanowo-lipidowej, • ocena ryzyka wystąpienia cukrzycy w okresie dzieciństwa; <p>5. Problemy kliniczne u noworodków matek chorych na cukrzycę i ich diagnostyka (wykład 1 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) makrosomia; 2) hipotrofia wewnątrzmaciczna u noworodków matek z cukrzycą powikłaną zmianami naczyniowymi; 3) niedotlenienie okołoporodowe.; 4) urazy okołoporodowe – uszkodzenia narządów jamy brzusznej, uszkodzenia splotu barkowego, krwiak podokostnowy, złamanie obojczyka, porażenie nerwu przeponowego; 5) wady rozwojowe; <ul style="list-style-type: none"> • zespół zanikowy kości krzyżowej ze skróceniem kości udowej, • duże wady serca (przełożenie dużych naczyń, VSC, ASD, atrezja tętnicy płucnej, wspólny pień tętniczy, koarktacja aorty), • wady OUN – bezmózgowie, wodogłowie, rozszczep kręgosłupa; 6) zaburzenia oddychania, przejściowe zaburzenia oddychania; 7) zaburzenia metaboliczne: hipoglikemia, hipokalcemia, hipomagnezemia, polycytomia, hiperbilirubinemia; <ul style="list-style-type: none"> • postępowanie w hipoglikemii w zależności od stężenia glukozy we krwi i objawów klinicznych hipoglikemii, • postępowanie w hipokalcemii,
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • postępowanie w hipomagnezemi, <ul style="list-style-type: none"> • leczenie policytemii; 8) zakażenia – zapalenie płuc, zakażenie układu moczowego, zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych, odczyny zapalne w miejscach wkłucia dożylnego, zmiany ropne na skórze. <p>6. Rediagnostyka cukrzycy ciężowej po urodzeniu dziecka (wykład 1 godz.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) krzywa obciążenia 75 g glukozy – wykonywana 6–12 tygodni po porodzie – w sytuacji nieprawidłowego wyniku dalsza opieka diabetologiczna; 2) kontrola glikemii na czczo – wykonywana raz w roku; 3) kontrola glikemii przed kolejną planowaną ciążą.
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Program wczesnej stymulacji laktacji dla ośrodków neonatologicznych i położniczych III poziomu referencyjnego. Standardy Medyczne. „Pediatria” 2014,1:9–16</i> 2. <i>Standardy Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego postępowania u kobiet z cukrzycą – aktualizacja. „Ginekologia Polska” 2014, 85: 476–478</i> 3. <i>Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2014. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego. „Diabetologia Kliniczna” 2014, 3, suplement A</i> <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kinalski M.: <i>Ciąża powikłana cukrzycą. „Diabetologia na co dzień” 2010, (1), s. 4–7</i> 2. Męczekalski B. (red.): <i>Endokrynologia ciąży</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2012
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	<p>Staże:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sala porodowa – 24 godz. 2. Oddział położnictwa i neonatologii albo Oddział położniczy albo Oddział położniczo-ginekologiczny – 24 godz.

5.4. MODUŁ IV

Nazwa modułu	POSTĘPOWANIE TERAPEUTYCZNE WOBEC KOBIETY CIĘŻARNEJ Z CUKRZYCĄ
Cel kształcenia	Rozszerzenie wiedzy położnej z zakresu leczenia hiperglikemii w ciąży w zależności od typu zaburzenia gospodarki węglowodanowej.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W26. wyjaśnia zasady postępowania terapeutycznego w zależności od klasyfikacji cukrzycy w trakcie ciąży;</p> <p>W27. określa cele wyrównania metabolicznego w leczeniu cukrzycy wikłającej ciążę;</p> <p>W28. omawia dietę jako integralną część terapii cukrzycy;</p> <p>W29. omawia znaczenie wysiłku fizycznego w leczeniu cukrzycy;</p> <p>W30. przedstawia wskazania do wdrożenia insulinoterapii;</p> <p>W31. omawia rodzaje insulin stosowanych u kobiet w ciąży;</p> <p>W32. omawia ogólne zasady insulinoterapii;</p> <p>W33. wymienia algorytmy insulinoterapii z uwzględnieniem insulinoterapii metodą ciągłego podskórnego wlewu insuliny;</p> <p>W34. omawia przydatność zastosowania pomp insulinowych.</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U21. określić cele wyrównania metabolicznego w leczeniu cukrzycy wikłającej ciążę;</p> <p>U22. opracować założenia dietetyczne w zależności od BMI ciężarnej i trymestru ciąży;</p> <p>U23. różnicować stosowanie insuliny w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych;</p> <p>U24. rozpoznać powikłania insulinoterapii miejscowe i ogólne.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;</p> <p>K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;</p> <p>K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIELEŃNIAREK I POŁOŻNYCH

	<p>K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;</p> <p>K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;</p> <p>K9. ocenia jakość swojej pracy.</p>
<p>Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie</p>	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <p>1. <u>Położna:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada stopień naukowy co najmniej doktora; 2) posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa i ukończony kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i> albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>; 3) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego albo w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego; 4) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia i ukończony kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i> albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>. <p>2. <u>Lekarz:</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada specjalizację lekarską w dziedzinie diabetologii/endokrynologii lub położnictwa i ginekologii.
<p>Wymagania wstępne</p>	<p>–</p>
<p>Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia</p>	<p>Wykład – 5 godz.</p> <p>Ćwiczenia – 4 godz.</p> <p>Staż – 24 godz.</p>

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

<p>Nakład pracy uczestnika kursu</p>	<p>Udział w zajęciach (godziny kontaktowe): 33 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład – 5 godz. • ćwiczenia – 4 godz. • staż – 24 godz. <p>Praca własna uczestnika kursu: 8 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do zajęć – 4 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu – 4 godz. <p>Łącznie nakładu pracy uczestnika kursu: 41 godz.</p>
<p>Stosowane metody dydaktyczne</p>	<p>Wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, ćwiczenia teoretyczne, studium przypadku.</p>
<p>Stosowane środki dydaktyczne</p>	<p>Projektor multimedialny, film dydaktyczny, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, arkusze zadań dla uczestników, tablica i flamastry.</p>
<p>Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika kursu</p>	<p>Testy dydaktyczne (jednokrotnego wyboru, wyboru tak/nie, typu prawda/fałsz, dopasowania, uzupełnień/z luką).</p>
<p>Warunki zaliczenia modułu</p>	<p>Obecność na wykładach i ćwiczeniach. Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.</p>
<p>Treści modułu kształcenia</p>	<p>Zasady leczenia hiperglikemii w ciąży w zależności od typu zaburzenia gospodarki węglowodanowej.</p> <p>1) Dieta jako integralna część terapii (wykład 1 godz.; ćwiczenia 1 godz.)</p> <p>a) ogólne zalecenia dietetyczne;</p> <p>2) Znaczenie wysiłku fizycznego w terapii cukrzycy podczas ciąży (wykład 2 godz.)</p> <p>a) rodzaje wysiłku fizycznego,</p> <p>b) zasady ogólne do wykonywania ćwiczeń fizycznych,</p> <p>c) ćwiczenia zalecane w ciąży, sporty niezalecane i zabronione,</p> <p>d) ryzyko hipoglikemii, objawy hipoglikemii i zasady postępowania,</p> <p>e) zapobieganie hipoglikemii;</p> <p>3) Insulinoterapia (wykład 2 godz.; ćwiczenia 3 godz.)</p> <p>a) wskazania do rozpoczęcia insulinoterapii w czasie ciąży,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> b) rodzaje insulin stosowanych w ciąży, c) algorytmy insulinoterapii, d) insulinoterapia metodą ciągłego podskórnego wlewu insuliny, e) adaptacja dawek insuliny w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych, f) powikłania insulinoterapii (miejscowe i ogólne), g) ocena skuteczności leczenia;
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2014. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego.</i> „Diabetologia Kliniczna” 2014, 3, suplement A 2. Cypryk K., Wender-Ożegowska E.: <i>Ciąża powikłana cukrzycą</i> [w:] Moczulski D. (red.): <i>Wielka interna. Diabetologia.</i> Medical Tribune Polska, Warszawa 2010, s. 108–118 3. Jastrzębska-Więsek M., Partyka A., Wesołowska A.: <i>Nowoczesna farmakoterapia cukrzycy w ciąży – diagnostyka, samokontrola, leczenie dietą, insuliną i doustnymi lekami przeciwcukrzycowymi.</i> „Farmacja Polska” 2012, 68, (3), s. 190–195 <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Godziejewska-Zawada M.: <i>Komentarz do artykułu pt. Cukrzyca ciążowa – czy można stosować leki doustne?.</i> „Ginekologia po Dyplomie” 2012, 5, s. 19–20 2. Gogola C., Kotlarz B., Naworska B., Mężyk I., Podsiadło B., Czajkowska M.: <i>Opieka nad kobietą ciężarną z cukrzycą.</i> „Problemy Pielęgniarstwa” 2010, 18, (3), s. 348–352
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku, gdy program kształcenia przewiduje	Staż: Oddział patologii ciąży – 24 godz.

5.5. MODUŁ V

Nazwa modułu	EDUKACJA KOBIETY CIĘŻARNEJ Z CUKRZYCĄ W ZAKRESIE POSTĘPOWANIA TERAPEUTYCZNEGO
Cel kształcenia	Przygotowanie położnej do prowadzenia edukacji wobec kobiety ciężarnej z cukrzycą w zakresie stosowania insulinoterapii, prowadzenia samokontroli oraz zaleceń dietetycznych.
Efekty kształcenia dla modułu	<p>W wyniku kształcenia uczestnik kursu:</p> <p>W zakresie wiedzy:</p> <p>W35. omawia zasady diety cukrzycowej;</p> <p>W36. wyjaśnia pojęcie wymienników węglowodanowych, indeksu glikemicznego;</p> <p>W37. ocenia zapotrzebowanie energetyczne posiłków dla kobiety w ciąży;</p> <p>W38. przedstawia prawidłowy rozkład posiłków w diecie cukrzycowej;</p> <p>W39. wyjaśnia technikę obsługi wstrzykiwacza;</p> <p>W40. przedstawia właściwe miejsca wkłucia;</p> <p>W41. opisuje zasady przechowywania insuliny;</p> <p>W42. przedstawia zasady obsługi glukometru;</p> <p>W43. wyjaśnia kryteria oceny przygotowania pacjentki do podłączenia pompy insulinowej;</p> <p>W44. przedstawia miejsca założenia zestawu infuzyjnego;</p> <p>W45. omawia najczęstsze przyczyny kwasicy ketonowej w trakcie stosowania pomp insulinowych;</p> <p>W46. wskazuje zasady samokontroli i monitorowania glikemii, glikozurii i acetonurii;</p> <p>W zakresie umiejętności potrafi:</p> <p>U25. ustalić wartość odżywczą składników pokarmowych i ilość wymienników węglowodanowych;</p> <p>U26. obliczyć wartość odżywczą składników pokarmowych;</p> <p>U27. konstruować dietę pod względem jakości i ilości składników adekwatnie do trymestru ciąży i masy ciała;</p> <p>U28. przeprowadzić edukację kobiety ciężarnej dotyczącą planowania i rozkładu posiłków;</p> <p>U29. udzielić porad i wskazówek dotyczących obsługi glukometru;</p> <p>U30. pomóc prowadzić dzienniczek samokontroli w celach edukacyjnych;</p> <p>U31. rozpoznać objawy hipoglikemii;</p>

	<p>U32. nadzorować stosowanie insulinoterapii w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych;</p> <p>U33. przestawić właściwą technikę obsługi wstrzykiwacza;</p> <p>U34. instruować ciężarną w zakresie wyboru odpowiednich miejsc podawania insuliny;</p> <p>U35. podać instruktażowo insulinę ciężarnej w trakcie edukacji;</p> <p>U36. ocenić i korygować postępowanie ciężarnej z cukrzycą w trakcie insulinoterapii;</p> <p>U37. zapoznać ciężarną z właściwymi zasadami przechowywania insuliny;</p> <p>U38. ocenić przygotowanie ciężarnej do użytkowania pompy insulinowej.</p> <p>W zakresie kompetencji społecznych:</p> <p>K1. postępuje zgodnie z zasadami etyki ogólnej i zawodowej;</p> <p>K2. przestrzega praw pacjenta;</p> <p>K3. docenia potrzebę poufności w profesjonalnej opiece;</p> <p>K4. wykazuje empatię i gotowość działania w przypadku wystąpienia problemów pacjentki;</p> <p>K5. wykazuje odpowiedzialność za wykonywane świadczenia zdrowotne;</p> <p>K6. współpracuje z członkami zespołu terapeutycznego oraz członkami innych zespołów pozamedycznych;</p> <p>K7. systematycznie aktualizuje wiedzę zawodową i kształtuje swoje umiejętności, dążąc do profesjonalizmu;</p> <p>K8. akceptuje obowiązujące standardy opieki;</p> <p>K9. ocenia jakość swojej pracy.</p>
--	---

Kwalifikacje osób prowadzących kształcenie	<p>Wykładowcą może być osoba mająca nie mniej niż 5-letni staż zawodowy w przedmiotowym zakresie, doświadczenie dydaktyczne oraz spełnia co najmniej jeden z warunków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>Położna</u>: <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada stopień naukowy co najmniej doktora; 2) posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa i ukończony kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i> albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>; 3) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego albo w dziedzinie pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego; 4) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia i ukończony kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i> albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>. 2. <u>Pielęgniarka</u>: <ol style="list-style-type: none"> 1) posiada tytuł magistra pielęgniarstwa i ukończony kurs kwalifikacyjny z pielęgniarstwa diabetologicznego albo kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>; 2) posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego; 3) posiada ukończone studia wyższe na kierunku mającym zastosowanie w ochronie zdrowia i ukończony kurs kwalifikacyjny w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego albo kurs specjalistyczny <i>Edukator w cukrzycy</i>, albo kurs specjalistyczny <i>Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI</i>. 3. <u>Lekarz</u> posiadający specjalizację lekarską z diabetologii/endokrynologii lub położnictwa i ginekologii. 4. <u>Dietetyk</u> posiadający tytuł magistra dietetyki.
Wymagania wstępne	–

CENTRUM KSZTAŁCENIA PODYPLOMOWEGO PIEŁĘGNIAREK I POŁOŻNYCH

Rodzaj i liczba godzin zajęć dydaktycznych wymagających bezpośredniego udziału prowadzącego zajęcia	Wykłady – 5 godz. Ćwiczenia – 8 godz. Staż – 24 godz.
Nakład pracy uczestnika kursu	<p>Udział w zajęciach (godziny kontaktowe): 37 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • wykład – 5 godz. • ćwiczenia – 8 godz. • staż – 24 godz. <p>Praca własna uczestnika kursu: 12 godz.</p> <ul style="list-style-type: none"> • przygotowanie się do ćwiczeń – 6 godz. • opanowanie materiału wymaganego do zaliczenia modułu – 6 godz. <p>Łącznie nakład pracy uczestnika kursu: 49 godz.</p>
Stosowane metody dydaktyczne	Wykład problemowy, wykład konwersatoryjny, ćwiczenia teoretyczne, studium przypadku.
Stosowane środki dydaktyczne	Projektor multimedialny, film, sprzęt do odtwarzania nośników elektronicznych, arkusze zadań dla uczestników, tablica i flamastry.
Metody sprawdzania efektów kształcenia uzyskanych przez uczestnika szkolenia	Testy dydaktyczne (jednokrotnego wyboru, wyboru tak/nie, typu prawda/fałsz, dopasowania, uzupełnień/z luką).
Warunki zaliczenia modułu	Obecność na wykładach i ćwiczeniach. Uzyskanie 70% pozytywnych odpowiedzi z testu wiedzy.
Treści modułu kształcenia	<p>Edukacja kobiety ciężarnej z cukrzycą w zakresie postępowania terapeutycznego:</p> <p>a) Dieta cukrzycowa, zalecenia dietetyczne (wykład 2 godz.; ćwiczenia 3 godz.) ocena zapotrzebowania energetycznego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zapotrzebowanie kaloryczne w zależności od BMI (<i>Body Mass Index</i>), aktywności fizycznej i wieku, • przyrost masy ciała w ciąży w zależności od BMI; <p>b) obliczanie wartości odżywczych składników pokarmowych i ilości wymienników węglowodanowych:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • wartość indeksu glikemicznego (IG) – sposób klasyfikacji pokarmów (złożonych z węglowodanów), • dobową ilość wymienników węglowodanowych (WW) w okresie ciąży; <p>c) rozkład posiłków:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ilość posiłków; • pory spożywania posiłków; • odstępy czasowe pomiędzy posiłkami; • ilość wymienników węglowodanowych przypadających na jeden posiłek. <p>d) konstrukcja diety pod względem jakości i ilości składników, adekwatnie do trymestru ciąży i masy ciała: skład dziennej racji pokarmowej w zależności od stanu klinicznego.</p> <p>e) zależność pomiędzy aktywnością fizyczną a dietą – intensywność wysiłku fizycznego na podstawie pełnego obrazu klinicznego.</p> <p>2) Edukacja w zakresie stosowania insulinoterapii (wykład 1 godz.; ćwiczenia 3 godz.)</p> <p>a) technika obsługi wstrzykiwacza i przygotowanie wstrzyknięć;</p> <p>b) wybór miejsc wkłucia;</p> <p>c) technika wykonywania wkłucia;</p> <p>d) zasady przechowywania insuliny;</p> <p>e) terapia przy użyciu osobistej pompy insulinowej:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kwalifikacja pacjentki na podstawie: wiedzy, samokontroli i umiejętności manualnych, • ocena efektów szkolenia na podstawie: liczenia węglowodanów, działania insuliny, obsługi pompy, zachowania w sytuacjach kryzysowych; <p>3) Samokontrola (wykład 2 godz.; ćwiczenia 2 godz.)</p> <p>a) zasady obsługi glukometru;</p> <p>b) monitorowanie glikemii, glikozurii i acetonurii;</p> <p>c) prowadzenie dzienniczka samokontroli:</p> <ul style="list-style-type: none"> • notowanie wyników pomiarów glikemii umożliwiając ich ocenę w porównaniu do wartości docelowych oraz dawek insuliny, • zapisywanie wielkości posiłków, ilość przyjętych węglowodanów, poziom aktywności, kontrola ciśnienia tętniczego, kontrola masy ciała;
--	--

	<p>d) kontrola ciśnienia tętniczego:</p> <ul style="list-style-type: none"> • docelowe wartości ciśnienie tętniczego, • docelowe wartości ciśnienie tętniczego u ciężarnych z nefropatią cukrzycową; <p>e) kontrola masy ciała.</p>
Wykaz literatury podstawowej i uzupełniającej, obowiązującej do zaliczenia danego modułu	<p>Literatura podstawowa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Tatoń J., Czech A. (red.): <i>Zwyciężyć cukrzycę. Podręcznik aktywnej samokontroli i samoopieki cukrzycy dla pacjentów oraz ich rodzin</i>. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011 2. <i>Zalecenia kliniczne dotyczące postępowania u chorych na cukrzycę 2014. Stanowisko Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego</i>. „Diabetologia Kliniczna 2014”, 3, suplement A <p>Literatura uzupełniająca:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uchmanowicz I., Kubera-Jaroszewicz K.: <i>Edukacja diabetologiczna. Standard opieki pielęgnacyjnej chorego na cukrzycę</i>. Wyd. Continuo, Wrocław 2012
Wymiar, zasady i forma odbywania staży, w przypadku gdy program kształcenia przewiduje	<p>Staż: Poradnia diabetologiczna – 24 godz.</p>

6. PROGRAM ZAJĘĆ STAŻOWYCH

6.1. STAŻ: Poradnia diabetologiczna albo Poradnia endokrynologiczna

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności samodzielnego planowania, realizowania i oceny podejmowanych działań niezbędnych do objęcia opieką kobiety z cukrzycą.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 24 godz.
Liczebność grupy: 2–3 osoby
Opiekun stażu: pielęgniarka posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra pielęgniarstwa;
  - posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego lub pielęgniarstwa zachowawczego lub pielęgniarstwa internistycznego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Przygotowanie kobiety z cukrzycą do zajścia w ciążę.
2. Interpretowanie badań diagnostycznych wykonywanych u kobiet ciężarnych z cukrzycą.
3. Opracowanie indywidualnego planu opieki nad kobietą z cukrzycą.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.2. STAŻ: Poradnia diabetologiczna

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności zawodowych położnej niezbędnych do zapewnienia profesjonalnej opieki nad kobietą ciężarną z cukrzycą.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 16 godz.
Liczebność grupy: 2–3 osoby
Opiekun stażu: pielęgniarka posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra pielęgniarstwa;
  - posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego lub pielęgniarstwa zachowawczego, lub pielęgniarstwa internistycznego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI*.
- położna posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra położnictwa/pięgniarskiego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*;

- posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Opracowanie indywidualnego planu opieki nad kobietą z cukrzycą ciążową.
2. Sprawowanie opieki nad kobietą ciężarną z cukrzycą.
3. Wykonywanie pomiarów glikemii oraz interpretowanie ich wyników.
4. Monitorowanie skuteczności wdrożonego postępowania terapeutycznego.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.3. STAŻ: Sala porodowa

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności samodzielnego planowania, realizowania i oceny podejmowanych działań niezbędnych do zapewnienia opieki położniczej kobiecie rodzącej z cukrzycą i jej dziecku.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

Liczba godzin: 24 godz.

Liczebność grupy: 2–3 osoby

Opiekun stażu: położna posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:

- posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa;
- posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego;
- posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Realizowanie opieki nad kobietą rodzącą z cukrzycą zgodnie z wytycznymi, przebiegiem porodu oraz ze zmieniającym się stanem matki i jej dziecka.
2. Przygotowanie ciężarnej/rodzącej z cukrzycą do cięcia cesarskiego z uwzględnieniem zasad postępowania terapeutycznego.
3. Interpretowanie wyników metod nadzoru nad płodem.
4. Interpretowanie wyników pomiaru stężenia glukozy w surowicy krwi w trakcie trwania poszczególnych okresów porodu.
5. Ocena dobrostanu noworodka po porodzie.
6. Ocena stanu ogólnego i położniczego matki po porodzie z uwzględnieniem postępowania terapeutycznego w cukrzycy.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.4. STAŻ: Oddział położnictwa i neonatologii albo Oddział położniczy albo Oddział położniczo-ginekologiczny

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności samodzielnego planowania, realizowania i oceny podejmowanych działań położniczych i pielęgniarskich niezbędnych do zapewnienia opieki położnicy i jej dziecku.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 24 godz.
Liczebność grupy: 2–3 osoby
Opiekun stażu: położna posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa;
  - posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Ocena stanu ogólnego i położniczego kobiety po porodzie z uwzględnieniem postępowania terapeutycznego w cukrzycy.
2. Sprawowanie intensywnego nadzoru nad położnicą z cukrzycą w poszczególnych dobach po cięciu cesarskim.
3. Monitorowanie samokontroli położnicy i nadzór nad insulinoterapią, dietą i samokontrolą glikemii.
4. Interpretacja pomiarów glikemii u noworodka.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.5. STAŻ: Oddział patologii ciąży

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności samodzielnego planowania, realizowania i oceny podejmowanych działań w zakresie opieki nad kobietą ciężarną z cukrzycą.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 24 godz.
Liczebność grupy: 2–3 osoby
Opiekun stażu: położna posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra położnictwa/pielęgniarstwa;
  - posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa położniczego lub pielęgniarstwa ginekologiczno-położniczego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Opracowanie założeń dietetycznych w zależności od BMI ciężarnej i trymestru ciąży.
2. Ustalenie dawek insuliny w zależności od aktualnej glikemii, aktywności fizycznej, nawyków żywieniowych.
3. Ocena wiedzy ciężarnej w zakresie zasad samokontroli.
4. Udział w rozwiązywaniu aktualnych problemów ciężarnej związanych z zastosowaną terapią.
5. Prowadzenie poradnictwa w zakresie profilaktyki powikłań cukrzycy.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

6.6. STAŻ: Poradnia diabetologiczna

Cel stażu: Doskonalenie umiejętności niezbędnych do zapewnienia profesjonalnej opieki kobiecie ciężarnej z cukrzycą oraz doskonalenie umiejętności przygotowania pacjentki do samoopieki.

Wskazówki metodyczne dotyczące realizacji stażu:

- Liczba godzin: 24 godz.
- Liczebność grupy: 2–3 osoby
- Opiekun stażu: pielęgniarka posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków:
- posiada tytuł magistra pielęgniarstwa;
  - posiada tytuł specjalisty w dziedzinie pielęgniarstwa diabetologicznego lub pielęgniarstwa zachowawczego, lub pielęgniarstwa internistycznego;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI*.
- położna posiadająca minimum 5-letni staż pracy w przedmiotowym zakresie, spełniająca co najmniej jeden z warunków::
- posiada tytuł magistra położnictwa/pięgniarsstwa;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Edukator w cukrzycy*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad osobami z cukrzycą stosującymi terapię ciągłego podskórnego wlewu insuliny CPWI*;
  - posiada ukończony kurs specjalistyczny *Opieka nad kobietą z cukrzycą w okresie okołoporodowym*.

Wykaz świadczeń zdrowotnych do zaliczenia na stażu:

1. Edukacja kobiety ciężarnej w zakresie planowania i rozkładu posiłków z uwzględnieniem jakości i ilości składników adekwatnie do trymestru ciąży i masy ciała.
2. Edukacja kobiety ciężarnej w zakresie insulinoterapii z uwzględnieniem obsługi glukometru i wstrzykiwacza.
3. Edukacja kobiety ciężarnej w zakresie insulinoterapii z uwzględnieniem terapii przy użyciu osobistej pompy insulinowej.

4. Kształtowanie odpowiednich nawyków żywieniowych i odpowiedzialności w przestrzeganiu zasad w terapii cukrzycy w ciąży.

Warunki zaliczenia stażu:

- 100% obecności.
- Wykonanie świadczeń zdrowotnych wymaganych do zaliczenia.

7. WYKAZ ŚWIADCZEŃ ZDROWOTNYCH, DO KTÓRYCH JEST UPRAWNIONA POŁOŻNA PO UKOŃCZENIU KURSU SPECJALISTYCZNEGO OPIEKA NAD KOBIECĄ Z CUKRZYCĄ W OKRESIE OKOŁOPORODOWYM

1. Sprawowanie opieki przedkoncepcyjnej nad kobietą z cukrzycą.
2. Prowadzenie czynnej porady w celu przygotowania kobiety do świadomego planowania rodziny i pełnienia funkcji prokreacyjnej.
3. Współuczestniczenie w diagnozowaniu i leczeniu kobiet chorych na cukrzycę w czasie ciąży, porodu i połogu.
4. Formułowanie indywidualnego planu opieki, modyfikowanego stanem ciężarnej, rodzącej, położnicy i noworodka.
5. Realizowanie opieki nad ciężarną, rodzącą i położnicą z cukrzycą, w zależności od rozpoznanej sytuacji położniczej.
6. Przygotowanie kobiet z cukrzycą do samoopieki i samopielęgnacji.
7. Prowadzenie edukacji zdrowotnej dotyczącej planowania i rozkładu posiłków.
8. Opracowanie programu edukacyjnego w odniesieniu do ciężarnych z cukrzycą z uwzględnieniem typu cukrzycy, stylu życia oraz metod leczenia.